

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 04.03.1981, sp. zn. Tpj 112/80, ECLI:CZ:NS:1981:TPJ.112.1980.1

Číslo: 31/1982

Právní věta: Jestliže úmysl pachatele směřuje primárně ke způsobení škody na majetku v socialistickém vlastnictví formami jednání uvedenými příkladmo v § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. resp. v § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb., posoudí se takový čin podle výše způsobené škody a stupně nebezpečnosti činu pro společnost jako trestný čin podle § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. nebo jako přečin podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. číslo 150/1969 Sb., i když se pachatel tohoto jednání dopustil v souvislosti se svým zaměstnáním, povoláním, postavením nebo funkcí. Taková souvislost není rozhodující pro posouzení činu podle § 129 tr. zák. nebo podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., neboť v případě spáchání činu formami uvedenými příkladmo v § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. a v § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb. se čin pachatele již nedá podřadit pod pojem

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 04.03.1981

Spisová značka: Tpj 112/80

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Porušování povinnosti v provozu socialistické organizace, Poškození majetku v socialistickém vlastnictví, Přečin proti majetku v socialistickém vlastnictví, Přečin proti pracovní kázní

Předpisy: 140/1961 Sb. § 129

§ 136 odst. 1 písm. a

§ 136 odst. 1 písm. b 150/1969 Sb. § 3 odst. 1 písm. d

§ 8 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 31/1982 sb. rozh.

Jestliže úmysl pachatele směřuje primárně ke způsobení škody na majetku v socialistickém vlastnictví formami jednání uvedenými příkladmo v § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. resp. v § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb., posoudí se takový čin podle výše způsobené škody a stupně nebezpečnosti činu pro společnost jako trestný čin podle § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. nebo jako přečin podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. číslo 150/1969 Sb., i když se pachatel tohoto jednání dopustil v souvislosti se svým zaměstnáním, povoláním, postavením nebo funkcí. Taková souvislost není

rozhodující pro posouzení činu podle § 129 tr. zák. nebo podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., neboť v případě spáchání činu formami uvedenými příkladmo v § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. a v § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb. se čin pachatele již nedá podřadit pod pojem „porušení nebo neplnění důležité povinnosti zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce“.

Naproti tomu nesměřoval-li úmysl pachatele primárně ke způsobení škody na majetku v socialistickém vlastnictví formami jednání uvedenými příkladmo v § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. a v § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb., nýbrž prvořadě směřoval k porušení nebo nesplnění důležité povinnosti zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, zejména technologické, popř. jiné pracovní kázně, postihne se čin pachatele jako trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 tr. zák. nebo přečin proti pracovní kázni podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., i když jednáním pachatele byla (úmyslně) způsobena škoda na majetku, který je v socialistickém vlastnictví.

Podle stejných zásad - tzn. podle toho, k čemu směřoval primárně úmysl pachatele a jaká byla forma jeho jednání - bude posouzen i případ, kdy je vedle škody na majetku v socialistickém vlastnictví způsobena současně též poruch v hospodářském provozu nebo hospodářské činnosti státní, družstevní nebo jiné socialistické organizace.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSR ze 4. 3. 1981 č. [Tpj 112/80.](#))

V praxi soudů České socialistické republiky se vyskytuje nejednotný přístup k otázce vztahu ustanovení § 129 odst. 1 a § 136 odst. 1 písm. a) a vztahu jim odpovídajících, ustanovení § 8 písm. c) a § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech v případech, kdy majetek v socialistickém vlastnictví úmyslně poškodil pachatel, který tím současně porušil důležitou povinnost svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce. Ani judikatura se při posuzování takových případů dosud nesjednotila.

Základní argumentace obou dosavadních rozdílných přístupů spočívá v tom, že

a/ na jedné straně při posuzování takových případů podle § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák., resp. podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb. není vystižena skutečnost, že pachatel porušil důležitou povinnost svého zaměstnání (což je také podle jedné názorové skupiny považováno za odlišující okolnost na základě speciality, v jejímž důsledku nelze pro takové případy vůbec použít výše uvedenou právní kvalifikaci, nýbrž speciální ustanovení § 129 tr. zák., resp. § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb.);

b/ na druhé straně při posuzování podle § 129 tr. zák., resp. podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. by mohl být pachatel nedůvodně zvýhodněn při způsobení značné škody (srovnej druhy trestů u § 129 odst. 2 a § 136 odst. 2 tr. zák.), ale zejména při způsobení škody v rozmezí přes 1500,- Kčs do 5000,- korun, kdy ještě nemůže jít o trestný čin podle § 129 odst. 1 tr. zák., avšak při posouzení podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. jde při srovnání s § 136 odst. 1 tr. zák. o velmi podstatně mírnější postih; i při způsobení škody nepřevyšující 1500,- Kčs jde o zvýhodnění pachatele, neboť podle této druhé názorové skupiny by měla být věc posouzena podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. a nikoli podle § 3 odst. 1 písm. d) cit. zák. (opět srovnej tresty v obou těchto ustanovení zákona o přečinech).

Podle poznatků z uvedeného průzkumu k této otázce soudy ve většině případů používají kvalifikace podle § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. (nejen při vzniklé škodě v rozsahu mezi 1500,- korun a 5000,- Kčs, ale někdy i při škodě tuto druhou částku přesahující) a při škodě nepřevyšující 1500,- Kčs kvalifikaci podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb.

Vzhledem k rozdílným přístupům při posuzování uvedené problematiky zaujímá trestní kolegium

Nejvyššího soudu České socialistické republiky k návrhu jeho předsedy podle § 21c odst. 2 zák. č. 36/1964 Sb., v úplném znění vyhlášeném pod č. 19/1970 Sb., toto

stanovisko:

Trestného činu porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo úmyslně poruší nebo nesplní důležitou povinnost svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce, zejména technologickou kázeň, a způsobí tím poruchu v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti státní, družstevní nebo jiné socialistické organizace nebo větší škodu na majetku, který je v socialistickém vlastnictví. Z toho je zřejmé, že tohoto trestného činu se může dopustit je určitý speciální okruh pachatelů. Za tento trestný čin lze uložit trest odnětí svobody až na tři léta nebo nápravné opatření nebo zákaz činnosti nebo peněžitý trest. Podle druhého odstavce tohoto ustanovení lze uložit trest odnětí svobody na jeden rok až šest let nebo nápravné opatření, jestliže pachatel způsobí činem uvedeným v odstavci 1 vážnou poruchu v hospodářském provozu nebo hospodářské činnosti státní, družstevní nebo jiné socialistické organizace, nebo značnou škodu na majetku, který je v socialistickém vlastnictví.

Podle současné judikatury je za „větší škodu“ považována částka převyšující 5000,- Kčs (shodně u řady dalších ustanovení trestního zákona obsahujících znak „větší škoda“), za „značnou škodu“ částka kolem 20 000,- Kčs a více.

Trestného činu poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. se dopustí, kdo na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, způsobí úmyslně škodu zejména tím, že věc z takového majetku zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou. Tresty zákon stanoví v prvním odstavci stejné jako trestného činu podle § 129 odst. 1 tr. zák. Podle druhého odstavce § 136 tr. zák. lze však uložit pouze trest odnětí svobody na jeden rok až šest let; na rozdíl od § 129 odst. 2 tr. zák. tedy nelze ukládat trest nápravného opatření.

Ustanovení § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. má širší dosah než § 129 odst. 1 tr. zák. (v případě způsobení škody). Umožňuje postih úmyslného způsobení škody na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, i jinými způsoby než jen zničením a poškozením věci z takového majetku nebo učiněním takové věci neupotřebitelnou (viz slova „zejména tím“ v návěť), avšak nestanoví minimální výši této škody, a to ani obecným znakem „větší škoda“, jako ustanovení § 129 odst. 1 tr. zák.

V tomto směru je dána zásadně hranice škody obsahem subsidiárního ustanovení § 3 odst. 1 zák. č. 150/1961 Sb., o přečinech, podle něhož se postihuje úmyslné způsobení škody na majetku, který je v socialistickém nebo v osobním vlastnictví, v částce nepřevyšující 1 500,- Kčs. Pod písmenem d) tohoto ustanovení zákona o přečinech jsou uvedeny stejné formy poškozování majetku (jmenovitě věci) jako v ustanovení § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák. Pachatele přečinu podle § 3 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb., pak lze postihnout trestem odnětí svobody až na jeden rok nebo nápravným opatřením nebo zákazu činnosti nebo peněžitým trestem až do výše 10 000,- Kčs nebo propadnutím věci.

Vůči trestnému činu porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 tr. zák. je v zákoně o přečinech subsidiární ustanovení o přečinu proti pracovní kázní podle § 8 písm. c), jehož se dopustí, kdo ohrozí plynulý hospodářský provoz nebo hospodářskou činnost socialistické organizace anebo způsobí škodu tím, že soustavně bez závažného důvodu vynechá pracovní směny nebo předstírá pracovní neschopnost a nebo soustavně nebo závažným způsobem porušuje technologickou kázeň nebo jinak porušuje důležité povinnosti z pracovního nebo jiného obdobného poměru. Trestní sankce za tento přečin jsou odnětí svobody až na tři měsíce nebo nápravné opatření nebo peněžitý trest do výše 5000,- korun nebo zákaz činnosti. Ze vztahu subsidiarity tohoto ustanovení k § 129 tr. zák. vyplývá také, že v případě způsobení škody jde - podle dosavadní judikatury - o přečin proti pracovní kázní při částce nepřevyšující 5000,- Kčs.

Z uvedeného srovnání všech těchto čtyř zákonných ustanovení vyplývá, že u všech jedním ze znaků charakterizujících následek je způsobení škody na majetku v socialistickém vlastnictví (u § 136 tr. zák. a § 3 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb. znakem výlučným). Srovnání obou uvedených přečinů navzájem a obou trestných činů však také ukazuje, že s výjimkou prvních odstavců § 129 a § 136 tr. zák. jsou tu značné rozdíly v trestních sankcích.

Při závěru, že způsobení škody na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, úmyslným porušením nebo nesplněním důležité povinnosti v zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce musí být vždy na základě vztahu speciality vůči § 136 tr. zák. a § 3 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb. posouzeno jen podle § 129 tr. zák. nebo podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., by docházelo k nedůvodnému (a právnímu vědomí občanů těžko pochopitelnému) zvýhodňování takovýchto pachatelů oproti těm, kteří způsobí úmyslně škodu na takovém majetku, aniž přitom porušili nebo nesplnili takovou důležitou povinnost.

Podle tohoto názoru by například vedoucí prodejny socialistické organizace, který úmyslně (např. ve zlosti nebo aby fingoval vloupání do prodejny) rozbil sklo výkladní skříně v hodnotě 2500,- Kčs, byl nesprávně postižen pro přečin proti pracovní kázi podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., zatímco pachatel, který není pracovníkem poškozené organizace, by za stejný čin byl odsouzen pro trestný čin poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Tyto rozdíly nelze překlenout ani případnou možností postihnout první kategorii pachatelů podle zákoníku práce, neboť obsah pracovněprávních a trestněprávních sankcí není vzhledem k jejich náplni a důsledkům pro pachatele souměřitelný.

Proto je třeba vycházet ze smyslu těchto čtyř zákonných ustanovení, z jejich systematického zařazení v trestním zákoně, resp. v zákoně o přečinech i z jejich názvu.

Ustanovení § 129 tr. zák. je pod názvem „porušování povinnosti v provozu socialistické organizace“ zařazeno v oddílu druhého hlavy druhé zvláštní části trestního zákona mezi trestnými činy „proti hospodářské kázi“. Obdobně ustanovení § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. je zařazeno do přečinu „proti pracovní kázi“. Již z toho je patrné, že jejich prvořadým smyslem je chránit tyto vztahy - hospodářskou a pracovní kázeň.

Naproti tomu ustanovení § 136 tr. zák. o trestném činu „poškození majetku v socialistickém vlastnictví“ je zařazeno v oddílu třetí hlavy druhé zvláštní části trestního zákona mezi trestné činy „proti majetku v socialistickém vlastnictví“. Rovněž ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb. je součástí přečinu „proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví“.

Jde tedy o ustanovení chránící majetek v socialistickém vlastnictví. Jestliže proto úmysl pachatele směřuje primárně ke způsobení škody na tomto majetku formami obsaženými příkladmo jako typickými v § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb. a v § 136 odst. 1 písm. a) tr. zák., tj. jednáním, které se již nedá zahrnout po pojem vykonávání důležitých povinností zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce (zejména do oblasti technologické kázně), pak podle způsobení škody a stupně nebezpečnosti činu pro společnost (viz § 1 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb.) má být skutek posouzen podle některého z těchto dvou ustanovení.

Z tohoto vymezení naproti tomu plyne, kdy bude skutek posouzen jako přečin proti pracovní kázi podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. nebo jako trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 tr. zák. Bude tomu tak tehdy, jestliže úmysl pachatele prvořadě směřuje k porušení nebo k nesplnění důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, zejména k poruše technologické kázně a pracovních postupů, a v důsledku toho vznikne škoda na majetku v socialistickém vlastnictví (popř. jiný následek požadovaný ustanovením § 129 odst. 1 tr. zák., resp. § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb.). Poněvadž pak (i podle

důvodné zprávy k trestným činům proti hospodářské kázi) v souladu se záměrem zákonodárce je stíhat jako trestné činy proti hospodářské kázi pouze závažnější případy tohoto druhu, budou činy s následkem škody na majetku v socialistickém vlastnictví do 5000,- Kčs postihovány jako přečin proti pracovní kázi podle § 8 písm. c) zák. číslo 150/1969 Sb.